

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.V.20.969/2019/12.

A tanács tagjai: Dr. Szabó Klára a tanács elnöke, Dr. Madarász Anna előadó bíró, Dr. Magosi Szilvia bíró

Az I. rendű felperes: I.rendű felperes neve

A II. rendű felperes: I.rendű felperes nevené

A III. rendű felperes: III.rendű felperes neve

A felperesek képviselője: Kovács Kázmér Ügyvédi Iroda, ügyintéző: Dr. Kovács Kázmér ügyvéd)

Az alperes:

Az alperes képviselője: Dr. Pozderka Gábor ügyvéd

Más perbeli személyek neve és perbeli állása: Magyar Állam (képviselésében eljáró Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zártkörűen Működő Részvénytársaság (1133 Budapest, Pozsonyi út 56.) beavatkozó

A beavatkozó képviselője:

A per tárgya: biztosítási szolgáltatás

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperesek

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma: Fővárosi Törvényszék 61.Pf.639.415/2018/5.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma: Pesti Központi Kerületi Bíróság 20.P.104.535/2017/21.

Rendelkező rész

- A Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezi, az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja, és kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felpereseknek személyenként 1.453.415 (egymillió-négyszázötvenháromezer-négyszáztizenöt) forintot és ezen összeg után 2015. augusztus 6. napjától a kifizetés napjáig a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamatot.
- A felperesek perköltségben marasztalását mellőzi. Ezt meghaladóan az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.
- Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felpereseknek személyenként 533.400 (ötszázharminchárom-négyszáz) forint együttes első-, másodfokú és felülvizsgálati eljárási költséget.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] Néhai Sz.Gy. mint szerződő és egyben biztosított az alperesnél 2007. február 9. napján módozatú és megtakarítási jellegű életbiztosítási szerződést kötött. Szerződéskötéskor kedvezményezettként 100%-ban a III. rendű felperest nevezte meg. 2012. január 4. napján a

szerződő kedvezményezett-változást tett, és az addigi helyett új kedvezményezettként az erre szolgáló formanyomtatványon a név rovatba 100% mérték megjelölésével a "törvényes örökös" megjelölést tüntette fel. Az életbiztosítás feltételei 4. § (3) bekezdése szerint kedvezményezett az a személy, aki a biztosítási szerződés szerint a biztosító szolgáltatására jogosult. Kedvezményezett lehet a szerződésben megnevezett személy, a biztosított örököse, ha a kedvezményezettet a szerződésben nem jelölték meg, és bemutatóra szóló kötvényt sem állítottak ki. A szerződő az eredetileg kijelölt kedvezményezett helyett a biztosítóhoz intézett írásbeli nyilatkozattal bármikor más kedvezményezettet jelölhet meg. Ha a kijelölt kedvezményezett a biztosítási esemény bekövetkezte előtt meghal, a kedvezményezett kijelölése hatályát veszti, és ha más kedvezményezettet nem jelölnek meg, a biztosító szolgáltatását a biztosított örököse kapja.

[2] A szerződő 2012. augusztus 22. napján közjegyzői okiratban végrendelkezett a felperesek és több más személy javára. A közvégrendelet 2. pontja szerint a szerződő valamennyi számláját - amiről a végrendelet tételesen nem rendelkezett - a felperesek örökölték egymás között egyenlő arányban.

[3] A szerződő 2014. május 24. napján elhunyt. A dr. F.A. közjegyző 2015. május 21. napján számú végzésével a hagyatékot a közvégrendelet és az öröklésben érdekelt egyezsége alapján adta át. Eszerint az I. rendű felperes 1.989.069 forint, a II. rendű felperes 1.989.070 forint, a III. rendű felperes 1.924.236 forint, a perben nem érdekelt további két személy 33.916-33.917 forint értékű hagyatékban részesült. A biztosítási szerződéssel kapcsolatos igény a hagyatékhoz nem tartozó igénynek minősült, ezért azt a hagyatékátadó végzés nem említette.

[4] A felperesek 2015. július 21. napján az alperesnél igénybejelentést tettek. Az alperes a szolgáltatás teljesítését arra hivatkozással tagadta meg, hogy a felperesek nem kedvezményezettek, a szolgáltatási összegre a törvényes örökös jogosult. Az alperes a 4.410.527 forint szolgáltatási összeget 2016. március 11. napján a beavatkozónak fizette ki.

[5] Az alperes eljárását sérelmező I. rendű felperesi kérelmet a Pénzügyi Békéltető Testület 2016. május 30. napján meghozott 75098-7/2016 számú határozatával megalapozatlannak találta, ezért az eljárást megszüntette.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

[6] A felperesek módosított keresetükben kérték, hogy a bíróság kötelezze az alperest személyenként 1.471.220 forint haláleseti szolgáltatás, ezen összeg után 2015. augusztus 6. napjától a kifizetésig számított, a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamat megfizetésére. Álláspontjuk szerint a szerződő életbiztosítása kedvezményezettjeként megjelölt "törvényes örökös" kifejezés nyilvánvalóan a felperesekre mint végrendeleti örökösökre és nem a Magyar Államra mint szükségképpeni törvényes örökösre vonatkozik. Ezt támasztja alá, hogy a szerződő számára nem volt közömbös, mi lesz halála után a vagyonával, hiszen végrendeletet készített, és ebben a legfontosabb vagyonelemek tekintetében a felperesek javára rendelkezett. A szerződő életbiztosítása - annak 2012. január 4. napján történt módosítását megelőzően - a III. rendű felperest jelölte meg kedvezményezettként. Hivatkoztak a Legfelsőbb Bíróság BH 1985.427. számú jogesetére is, amely szerint "törvényes örökös"-nek a törvényes rendelkezések alapján öröklő személyt kell tekinteni. Végrendelkezés esetén tehát a végrendeleti örökös a kedvezményezett.

[7] Az alperes a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint a szerződő végrendelete sem általánosságban, sem konkrétan nem rendelkezik az életbiztosítási szerződésről, ezért az életbiztosítási szerződés esetében törvényes öröklésnek volt helye, aminek következtében a Magyar Állam jogosult a szolgáltatási összegre. Az alperes hivatkozott arra is, hogy a törvényes örökös kifejezést a Ptk. alapján nem lehet jogos örökösként értelmezni, a törvényes örökös fogalmát a

Polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) egyértelműen meghatározza, és az jelen esetben a Magyar Állam. Tévesnek minősítette, hogy a biztosítási szerződés „számlának” minősülne. A biztosítási szerződés nem számlaszerződés még az esetben sem, ha egy értesítő levél tartalmazza is ezt a kifejezést.

[8] A beavatkozó - a szükségképpen örökös - az alperes pernyertességét kívánta előmozdítani.

Az első- és másodfokú ítélet

[9] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Kötelezte a felpereseket, hogy tizenöt nap alatt fizessenek meg az alperesnek személyenként 93.422 forint perköltséget.

[10] Az elsőfokú bíróság ismertette az öröklés régi Ptk. 599. § (1), (2), (3) bekezdésében írt általános szabályait, az életbiztosítás esetén a kedvezményezett megjelölésére vonatkozó szabályokat, azaz a régi Ptk. 560. § (1), (2) bekezdését.

[11] A felperesek és az alperes egybehangzóan adták elő, hogy az életbiztosítási szerződés kedvezményezettje a 2012. január 4. napján történt módosításig a III. rendű felperes volt. A szerződő a 2012. január 4. napján kiállított Életbiztosítási szerződések adatváltásainak bejelentője elnevezésű okiraton továbbra is egy kedvezményezettet jelölt meg, mégpedig a törvényes örököst. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint nem lehet az életbiztosításban megjelölt „törvényes örökös” megjelölést akként értelmezni, hogy az elhunyt a felpereseket kívánta volna kedvezményezettként megjelölni. A 2012. augusztus 22. napján kelt közzérendelet is összesen 14 végrendeleti örököst nevezett meg, és az örökhagyó legértékesebb vagyontárgyát, az ingatlanát nem kívánta a felperesekre hagyni, annak örököséül mást nevezett meg.

[12] A közzérendelet szerint az örökhagyó valamennyi, a közzérendeletben nem nevesített számlája örökösének a felpereseket nevezte meg. Az életbiztosítási szerződés azonban nem minősül számlának. Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság szerint a közzérendelet nem tartalmaz rendelkezést az életbiztosítási szerződés kapcsán. Az alperes helyesen járt el, amikor a biztosítási szolgáltatást a beavatkozónak teljesítette, és ezen alapult a kereset elutasítása.

[13] Az ítélet ellen a felperesek fellebbeztek.

[14] A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Kötelezte a felpereseket, hogy tizenöt napon belül fizessenek meg az alperesnek személyenként 46.678 forint másodfokú perköltséget.

[15] A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által megállapított tényállással, az abból levont jogi következtetéssel, és így az érdemi döntéssel is egyetértett. Hangsúlyozta, azt kellett vizsgálni, hogy a szerződő és az alperes között létrejött jogviszonyba a felperesek kedvezményezettként beléptek-e. Helyesnek minősítette azt a megállapítást, hogy a biztosítási szolgáltatás iránti igény nem tekinthető számlakövetelésnek, így nem képezte a hagyaték tárgyát.

[16] A másodfokú bíróság hangsúlyozta, hogy abban a jogkérdésben kellett állást foglalni, kit tett a szerződő/biztosított a biztosítási szerződés kedvezményezettjévé. Az adatváltozást bejelentő lap szerint az új kedvezményezett a törvényes örökös. A régi Ptk. 599. §-a egyértelműen elhatárolja a törvényes és a végrendeleti öröklést. A (3) bekezdés szerint, ha más örökös nincs, a hagyaték az államra száll. Az állam törvényes örökös. A szerződőnek a halálakor törvényes örököse nem volt, ezért a biztosítási szerződés kedvezményezettjének - a törvényi előírás értelmében - az államot kell tekinteni.

[17] A másodfokú bíróság álláspontja szerint az ítéleti tényállás részévé tett események időpontjának is jelentősége van az ügy megítélése szempontjából. Nem volt vitás, hogy a biztosítási szerződés kedvezményezettje korábban a III. rendű felperes volt. Ezen változtatott a szerződő 2012. január 4. napján a törvényes örökösét megjelölve kedvezményezettként. Azt a közzérendeletet

pedig, amire a felperesek az érvelésüket alapították, csak később, 2012. augusztus 22. napján tette, vagyis a szerződő szándékának vizsgálata során (ki a biztosítási szerződés kedvezményezettje) nem lehet következtetést levonni olyan rendelkezés alapján (közvégrendelet), ami még nem is létezett.

[18] A másodfokú bíróság meglátása szerint a felperesek jogi okfejtése logikus. A szerződő számára fontos volt hagyatékának a sorsa és az életbiztosítási szerződés kedvezményezettjének a megjelölése. Nem volt vitatott a felperesekkel fennállt szoros kapcsolata sem, így feltehetően nem az államot kívánta az életbiztosítási szerződés kedvezményezettjévé tenni. A rendelkezésre álló adatok alapján azonban a másodfokú bíróság nem tudta ítéleti bizonyossággal megállapítani, hogy 14 végrendeleti örökös közül a 3 felperes az életbiztosítási szerződés kedvezményezettje. Nem volt ugyanis akadálya a kedvezményezett(ek) név szerinti megjelölésének (ahogy ez 2012. január 4. előtt is megtörtént III. rendű felperes javára), vagy a korábbi rendelkezés érintetlenül hagyása mellett további két kedvezményezett megjelölésének.

[19] A fellebbezéssel összefüggésben kiemelte a másodfokú bíróság, ha a szerződő nem is akarta az államot kedvezményezetté tenni, abból még nem lehet azt az egyenes következtetést levonni, hogy a felpereseket igen (különös tekintettel arra, hogy a szerződő a III. rendű felperes kedvezményezett státuszát nem tartotta megfelelőnek, hiszen ezen akart változtatni), ráadásul egyenlő arányban. Felperesek tehát a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 164. § (1) bekezdése alapján rájuk háruló bizonyítási kötelezettségüknek nem tudtak eleget tenni, ezen alapult a keresetük elutasítása.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[20] A felperesek felülvizsgálati kérelmükben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és - tartalma szerint - az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a keresetüknek történő helytadást, így az alperes kötelezését kérték, hogy fizessen meg a részükre személyenként 1.470.176 forintot és ennek 2015. augusztus 6. napjától számított késedelmi kamatát. Megsértett jogszabályi rendelkezésként régi Ptk. 207. § (1), 560. § (1), (3) bekezdését, 599. §-át, a régi Pp. 206. § (1) és 253. § (2) bekezdését jelölték meg. A jogvita lényegét abban határozták meg, miként kell értelmezni a szerződésmódosítás kedvezményezett megjelölését.

[21] Fenntartották azt az érvelést, hogy a régi Ptk. szerint jogi értelemben vett törvényes öröklés törvényes örökös hiányában nem jöhet szóba, mert a szerződő a hagyatéka egészére közvégrendeletet tett, így arra a régi Ptk. 599. § (2) bekezdése alkalmazandó. A végrendelet helyes értelmezése szerint az örökhagyó a felpereseket jelölte meg olyanként, akik a „számlaköveteléseit” öröklik. Jelentőséget tulajdonítottak annak, hogy a szerződő után - figyelemmel a hagyatékátadó végzésre - a törvényes öröklés szóba sem jött. Az alperes maga nevezte levelezésében (az egyenlegközlésben) számlakövetelésnek az életbiztosítási összeget. A „törvényes örökösré” utaló kitélt pedig a szerződő nyilván úgy értette a nyilatkozattételkor, hogy az a törvényes örökös, aki a törvény rendelkezései alapján örököl (BH 1985.427.). Már a fellebbezésükben hangsúlyozták, hogy figyelmen kívül maradt a keresetlevélhez is csatolt 2011. február 9-i tájékoztatás, amiben az alperes az életbiztosítás számlaegyenlegéről adott számot, ezért a szerződő logikusan következtethetett arra, hogy amikor számlaköveteléseire a felpereseket teszi örökösévé, akkor abba az életbiztosítása mindenkor számlaegyenlege is beletartozik.

[22] A Kúria több határozatában rámutatott, hogy a bizonyítékok okszerű mérlegelése a felülvizsgálati eljárásban sikerrel nem támadható. A felülvizsgálati eljárásban felülmérlegelésnek csak kivételesen van helye, ha megállapítható, hogy a bíróság iratellenesen, okszerűtlenül vagy logikai ellentmondást tartalmazó módon értékelte a bizonyítás anyagát. (BH 1996.103). A perben ez a kivételes helyzet fennáll. A jogerős ítélet az életbiztosítási szerződés módosítása során tett nyilatkozat értelmezésekor (a szerződő fél feltehető akaratát vizsgálva) arra a hipotetikus tételre jutott, hogy az akkor 83 éves szerződő az életbiztosítási összegre azért nem a végrendeleti örököseit

nevezte meg kedvezményezettnek, mert egy esetleges ismeretlen jövődöbeli törvényes örökösnek vagy ilyen hiányában a Magyar Államnak kívánta azt juttatni. E körben a mérlegelés kirívó okszerűtlenségét állították. Mindez nem választható el a régi Ptk. 207. § (1) bekezdése szerinti szerződésértelmezési szabálytól, hiszen az okszerűtlen mérlegelés a szerződő/örökhagyó szerződéses nyilatkozata háttérében álló feltehető akaratára vonatkozott.

[23] Lényegesnek tartották, hogy olyan szerződői nyilatkozatról van szó, ami a kötelezett teljesítés súlyára, minőségére, mennyiségére, nehézségére semmilyen kihatással nincsen. A szerződő egyoldalú akaratnyilvánításáról van szó, a kedvezményezett személyének kiválasztásáról. Az értelmezési szabályon belül döntő szerepe a nyilatkozó feltehető akaratának van, amit azonban a jogerős ítélet éppen ellentétesen, ennél fogva a régi Ptk. 207. § (1) bekezdésben írt követelmény megsértésével értékelt. Elfogadta az alperes egyoldalú, a szerződő életkorát és az ügy egyéb körülményeit értékelési körön kívül hagyó lépését. Ahelyett, hogy mérlegelte volna a törvényi követelménynek megfelelően a nyilatkozó körülményekből kikövetkeztethető feltehető akaratát, ezt megkerülve elhárította ennek vizsgálatát amiatt, hogy a szerződő tudattartalma utólag már nem tárható fel. A jogerős ítélet jelentőséget tulajdonított annak a körülménynek, hogy a szerződő az ingatlanát a Egyházra hagyta. Mellőzte viszont annak értékelését, hogy ezt a rendelkezést a saját elhelyezése érdekében, annak feltételeként tette. A bíróságnak ezt a tényt - mint az alperes által nem vitatott - a döntése hozatalakor figyelembe kellett volna venni. Ehelyett nemhogy figyelembe vette volna, ezzel ellentétes logikai következtetést vont le. Szemben a jogerős ítéletben foglaltakkal az életkori sajátosságokból adódóan nyilvánvaló jelentősége kellett legyen annak, hogy a szerződő az életbiztosítási szerződés kedvezményezetti megjelölésének megváltoztatásakor 83 éves és a jogi szakkifejezések tekintetében laikus személy volt.

[24] A jogerős ítélet figyelmen kívül hagyta a régi Ptk. 599. § (2) bekezdésében foglaltakat, és alaptalanul mellőzte a BH 1985.427. számú eseti döntés értékelését. Nem adta kellő magyarázatát és okszerűtlenül utalt arra, miért nem vette figyelembe ezt a döntést az analóg tényállás ellenére. A jogerős ítélet indokolása figyelmen kívül hagyta, hogy a szerződőnek az életbiztosítás kedvezményezett jelölésének módosítását megelőzően is volt végrendelete, vagyis ebből következően is logikusan aligha kívánta, hogy az állam legyen az örökös.

[25] Kirívóan okszerűtlenül jutott arra az álláspontra a másodfokú bíróság, hogy nem lehet ítéleti bizonyossággal megállapítani, hogy a 14 végrendeleti örökös közül csak a felperesek az életbiztosítási szerződés kedvezményezettjei. Az örökhagyó akarata ugyanis egyértelmű volt, hogy valamennyi számlakövetelés örökösei egymás között egyenlő arányban a felperesek. Annak, hogy a szerződő a végrendeletében külön nem tért ki az életbiztosításra, felperesi álláspont szerint nem az az oka, hogy tisztában lett volna azzal, hogy az életbiztosítási összeg nem képezi hagyaték tárgyát, hanem éppen az alperes egyenlegértesítése, ami alapján az életbiztosítást a számlakövetelések közé tartozónak feltételezte.

[26] A másodfokú bíróság megsértette a régi Pp. 253. § (2) bekezdésében írt kötelezettségét, amikor kifejezett felperesi indítvány ellenére az elsőfokú bíróság által hiányosan megállapított tényállást nem egészítette ki. Ez a mulasztás a jogerős ítélet érdemére kihatással volt. Az elsőfokú bíróság hiányos tényállást állapított meg, aminek kiegészítését a felülvizsgálati kérelmükben is kérték. A jogerős ítélet sérti a régi Pp. 206. § (1) bekezdését.

[27] A régi Ptk. 599. § (3) bekezdése értelmében az állam akkor tekinthető törvényes örökösnek, amennyiben más örökös nincs. Ahhoz, hogy a Magyar Államot törvényes örökösnek lehessen tekinteni, olyan hagyatékra is szükség lett volna, amelyre nézve nincs végrendeleti öröklés, és más törvényes örökös hiányában a Magyar Állam mint szükségképpen törvényes örökös szóba jöhetett volna, de ilyen nem volt. A jogerős ítélet a régi Ptk. 560. § (3) bekezdésébe és erre tekintettel az 560. § (1) bekezdés c) pontjába ütközik, amikor értelmezi a szerződő szerződéses akaratát. Ezért „meglepetés ítéletnek” is minősül, mert az adott ítéleti indokolás addig fel sem merült.

[28] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte, mert álláspontja szerint az megfelel a jogszabályoknak, nem valósult meg a felülvizsgálati kérelemben írt anyagi és eljárási jogszabálysértés. A felperesek nem igazolták azt az állítást, miszerint a kedvezményezettek köre úgy módosult, hogy a III. rendű felperes mellé bekerült az I. és II. rendű felperes. A szövegezés kifejezetten a törvényes örökös (egyres számban) kifejezést használja, és nem konkrét neveket és személyt azonosító adatokat, valamint egymás közti jogosultsági arányt/százalékot jelölt meg.

[29] Az életbiztosítási összeg nem tartozik a hagyatékhoz. Amennyiben pedig az életbiztosítási összeg nem a hagyaték része, akkor arra nézve törvényi értelemben örökös sem lehet. Nem sértette a jogerős ítélet a régi Ptk. 207. § (1) bekezdését sem. A szerződőnek a felperesek állítása szerinti feltehető akarata (az, hogy az életbiztosítási szerződés kedvezményezettjei a felperesek legyenek egymás közti egyenlő arányban) nem állapítható meg sem a szerződés módosításából, sem pedig abból, hogy később a felpereseket is megjelölte végrendeleti örökösként. A kedvezményezett megjelölésekor - a III. rendű felperes egyidejű törlése mellett - mégsem a felperesek nevét kérte feltüntetni, hanem a törvényes örökös megjelölést. Az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értelmezte a nyilatkozatot, és az összeget a régi Ptk. 599. § (3) bekezdése alapján a törvényes örökös, a Magyar Állam részére megfizette. Amennyiben a szerződő valóban a felpereseket kívánta volna egyenlő arányban kedvezményezettként jelölni, akkor legalább a nevüket, születési adataikat az alperes tudomására hozta volna. Azt ez esetben a munkatársa a nyomtatványon rögzítette volna, az egymás közti jogosultság százalékos feltüntetésével.

[30] A szerződő a végrendelet megtételét követően nem kezdeményezte a biztosítási szerződés kedvezményezettjének újabb módosítását, így a 2012. januári módosításban foglaltak a feltehető akaratának megfeleltek.

[31] A jogerős ítélet nem sértette a régi Pp. 206. § (1) és 253. § (2) bekezdését sem. A másodfokú ítélet megindokolta, hogy miért nem adott helyt a felperesek tényállás kiegészítése iránti kérelmének: az egyrészt nem bizonyított tényekre vonatkozott, másrészt a jogvita szempontjából nem volt releváns.

A Kúria döntése és jogi indokai

[32] A régi Pp. 272. § (2) bekezdése előírja, hogy a felülvizsgálati kérelemben elő kell adni - a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése mellett -, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja. A felülvizsgálat rendkívüli perorvoslati jellegéből következik, hogy a Kúria kizárólag a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél által megjelölt, tartalmában is kifejtett anyagi és eljárásjogi jogszabálysértéseket vizsgálhatja. A felülbírálat tartalmi és perjogi kereteit a felülvizsgálati kérelem határozza meg [rég Pp. 275. § (2) bekezdés, 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3., 4.].

[33] A felülvizsgálati kérelem a jogerős ítélet jogszabálysértését abban jelölte meg, hogy az a perbeli életbiztosítási szerződés kedvezményezettjének személyét tévesen állapította meg. A Kúria a jogerős ítéletet a felhívott eljárási és anyagi jogi jogszabályokra figyelemmel e keretben vizsgálta felül.

[34] A perben nem vitatott tény, hogy a szerződő a hagyatéka egészére végrendeletet tett, továbbá az életbiztosítás nem képezi a hagyaték részét.

[35] A régi Ptk. 560. § (1) bekezdése értelmében életbiztosítási szerződésben kedvezményezett lehet *a)* a szerződésben megnevezett személy; *b)* a bemutatóra szóló kötvény birtokosa; *c)* a biztosított örököse, ha a kedvezményezettet a szerződésben nem jelölték meg, és bemutatóra szóló kötvényt sem állítottak ki. E § (2) bekezdése szerint a szerződő fél az eredetileg kijelölt kedvezményezett helyett a biztosítóhoz intézett írásbeli nyilatkozattal bármikor más

kedvezményezettet nevezhet meg. Ha nem a biztosított a szerződő fél, ehhez a biztosított írásbeli hozzájárulása szükséges.

[36] A perben eljáró bíróságoknak tehát azt kellett meghatározni, ki minősül az adott életbiztosítás kedvezményezettjének. A régi Ptk. 560. § (1) bekezdés *a)* pontja alapján szerződésben megnevezett kedvezményezetttről akkor lehet szó, ha annak személye név szerint konkrétan meghatározott vagy egyébként egyértelműen beazonosítható. E feltételek „a törvényes örökös” megjelölés esetén nem valósulnak meg, mivel az *a)* pont szerinti kedvezményezettnek konkrétan megjelölt személynek kell lennie, nem pedig egy a jog által használt általános fogalom-meghatározás mögött meghatározható személynek. Emiatt az idézett jogszabályhely *a)* pontja a perbeli életbiztosítási szerződésnél nem irányadó. Mivel az *a)* pont alkalmazásához szükséges kedvezményezetti jelölés nem történt, a *b)* pont pedig nem alkalmazható, mert nem volt bemutatóra szóló kötvény, ezért a kedvezményezett a *c)* pont alapján határozandó meg. Vagyis a biztosított örököse a kedvezményezett, aki viszont nem feltétlenül a törvényes örökös, hanem az, aki a biztosított halálakor bekövetkezett tényleges jogutódlás alapján örököl.

[37] A régi Ptk. 599. § (1) bekezdése szerint örökölni törvény vagy végintézkedés alapján lehet. E § (2) bekezdése alapján amennyiben az örökhagyó után végintézkedés maradt, az öröklés rendjét ez határozza meg. Végintézkedés hiányában az öröklés rendjére a törvény az irányadó. A régi Ptk. 636. § (1) bekezdése értelmében az örökhagyó végrendeletében egy vagy több örököszt nevezhet. A 637. § szerint ha a nevezett örökösök részesedése a hagyatékot nem meríti ki, a többlet tekintetében törvényes öröklésnek van helye, amennyiben a törvény kivételt nem tesz, vagy a végrendeletből más nem következik. Adott esetben a biztosítási szerződést kötő és egyben biztosított örökhagyó teljeskörűen végrendelezett, ezért a nevezett örökösök részesedése a hagyatékot kimerítette. Ebből pedig az következik, hogy nincs olyan többlet, amire törvényes öröklésnek lenne helye: vagyis az állam mint törvényes örökös [rég Ptk. 599. § (3) bekezdés] öröklése a perbeli esetben kizárt.

[38] A szerződő/biztosított örökhagyó utáni öröklés mikéntjének azért van jelentősége, mert az örökös minőség a kedvezményezett személyének a meghatározója. Ha a meghalt biztosított után végrendelet maradt, a kedvezményezetti jogosultság mértékét (arányát) a végrendeleten alapuló öröklésre vonatkozó szabályok szerint kell meghatározni. A hagyaték teljes körű végrendeleti öröklése esetén pedig a kedvezményezetti minőséget sem határozhatja meg a végrendelezés hiánya esetén irányadó, törvényileg megállapított sorrend. Mindezek alapján a végrendeleti örökösök személyét kellett beazonosítani. A régi Ptk. 636. § (2) bekezdése szerint örökös az, akinek az örökhagyó az egész hagyatékát, illetőleg annak meghatározott hányadát juttatja. A (3) bekezdés értelmében kétség esetében örökös az is, akinek az örökhagyó az egész hagyaték értékének jelentős részét tevő meghatározott, egy vagy több vagyontárgyat juttat, ha az örökhagyó feltehető akarata szerint a részesítettnek a hagyatéki terhek viselésében is osztoznia kell.

[39] A végrendeleti örökösök részben a felperesek, részben pedig a hagyatékátadó végzésben megnevezett további két személy volt, akinek - a csatolt okirat szerint - a hagyatéki terheket örökrészeik arányában viselniük kellett. Az öröklési szabályoknak tehát annyiban van relevanciájuk, hogy a *c)* pont szerinti kedvezményezettnek minősülő örököseket egymás közötti viszonyukban a biztosítási összeg olyan arányban és mértékben illeti meg, amilyen arányban és mértékben a hagyatékból részesültek.

[40] A törvényes öröklés annyiban érvényesülhetne, amennyiben a végrendelet nem terjedne ki a hagyaték egészére. A perben rendelkezésre álló adatok szerint azonban a szerződőnek nem volt más vagyona, mint amiről a végrendelet alapján a hagyatékátadó végzés rendelkezett. A szerződőnek nem volt olyan vagyona, amire a törvényes öröklés lett volna irányadó, ezért utána törvényes öröklésnek nincs helye. Téves tehát a jogerős ítélet azon álláspontja, hogy az állam szükségképpen törvényes örökösként a perbeli életbiztosítás kedvezményezettje.

[41] Nem annak van tehát jelentősége a kedvezményezetti minőség meghatározásánál, hogy elvileg ki lehet örökös, hanem annak, hogy ténylegesen ki örökölt. Az örökös személye pedig a

hagyatékátadó végzésből derül ki. A tényleges örökösök a felperesek és még további két személy voltak. A hagyatékátadó végzés szerint az I. rendű felperes 1.989.069 forint, a II. rendű felperes 1.989.070 forint, a III. rendű felperes 1.924.236 forint, míg a további két személy 33.916-33.917 forint értékű örökséghez jutott. Ez annyit jelent, hogy az 5.970.208 forint értékű hagyatékból a felperesek 98,86%-ot szereztek meg. Ilyen arányban illeti meg őket együttesen a szerződő életbiztosításának szolgáltatási összege is. Mivel a felperesek ezt keresetükben egymás között egyenlő arányban kérték, a Kúria személyenként 1.453.415 forintban határozta meg a nekik járó biztosítási szolgáltatás összegét, és az alperest ennek megfizetésére kötelezte a régi Ptk. 301. § (1) bekezdése szerinti késedelmi kamatával együtt. Az e fölötti összegre a kereset alaptalan, mert a további két - perben nem álló - végrendeleti örökösre eső biztosítási összegre a felperesek megalapozott igényt nem érvényesíthettek. A Kúria e körben hagyta helyben az elsőfokú bíróság keresetet elutasító ítéletét.

Záró rész

[42] A jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben előadott okból jogszabálysértő volt, ezért azt a Kúria - a veszélyhelyzet ideje alatt érvényesülő egyes eljárásjogi intézkedésekről szóló 74/2020. (III. 31.) Korm. rendelet 29. § (2) bekezdése és a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készültségről szóló 2020. évi LVIII. törvény 143. § (1) bekezdése értelmében tárgyaláson kívül meghozott határozatával - hatályon kívül helyezte, az elsőfokú ítéletet részben megváltoztatta (régí Pp. 275. § (3) bekezdés).

[43] A perköltségről szóló rendelkezés a régi Pp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó 81. § (1) bekezdésén, a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (5) bekezdésén alapult. Az első-, másodfokú és felülvizsgálati eljárásra vonatkozó ügyvédi munkadíjat a Kúria felperesenként 184.583 forintban határozta meg, ami az általános forgalmi adót is tartalmazza. A felperesek az egyes eljárási szakaszokra vonatkozó illetéket megfizették, így pernyerésük arányában ugyancsak személyenként $(87.205+116.273+145.341=)$ 348.819 forint eljárási illeték megtérítésére jogosultak.

[44] Az ítélet ellen a régi Pp. 271. § (1) bekezdés e) pontja alapján nincs helye felülvizsgálatnak.

, 2020. június 29.

. Szabó Klára s.k. a tanács elnöke, Dr. Madarász Anna s.k. előadó bíró, Dr. Magosi Szilvia s.k. bíró